VIIKONVAIHDE

PERJANTAIVIERAS

Avaa ikkuna kylien tulevaisuuteen

Tulevaisuus on harvoin raollaan, mutta joskus aina joku onnistuu järjestämään tilaisuuksia, joissa näemme joukolla ajassa eteenpäin. Seuraavassa avaan erästä tällaista ikkunaa.

Huomio kaikki Kylien Suomesta kiinnostuneet! Hankasalmi on käymisen arvoinen erityisesti, elokuun 2014 viimeisessä viikonvaihteessa. Paikkakunta on tunnetusti keskellä Suomea 4-tien varrella, joten sinne on helppo tulla. – No joo, sanotte mielessänne – mutta minkä takia mää sinne tulisin?

Voisi tietysti vastata, että Venekosken kesäteatteri päättää kesäkautensa tuona perjantai-iltana esittämällä niin sanotun yöelokuvan. Jo itse teatterirakennelma on näkemisen arvoinen: lippa on kuin Olympiastadionilla ja taustana keskisuomalainen jokimaisema.

Vastaan kuitenkin, että sitä ennen perjantaina 29.8. pidetään lomakeskus Revontulessa iltakuudesta alkaen Kylien bisneskeissit -hankkeen valtakunnallinen loppuseminaari, jossa maan parhaat voimat katsovat, miltä kylät näyttävät tulevaisuudessa. Tai tarkemmin: seminaarissa ei suoraan ennusteta maaseudun tulevaisuutta, mutta tunnistetaan ne puitteet ja mahdollisuudet, joiden antamissa kehyksissä tulevaisuus muodostuu.

Vesantolainen tutkija, professori Tuomas Kuhmonen on vetänyt hanketta, jossa on selvitetty, haluaisivatko nykyhetken nuoret asua ja toimia maaseudulla. Tätä ei ole aiemmin nimenomaan nuorilta kysytty. Tulokset ovat yllättäviä ja niitä kannattaisi kaikkien yhteiskuntapolitiikasta kiinnostuneiden kuulla.

Tietoyhteiskunnan Kehittämiskeskuksen edellinen johtaja Aatto J Repo on väitellyt Englannissa tiedon ekonomiasta ja työskennellyt monissa sähköisiä tietojärjestelmiä kehittäneissä projekteissa. Hänet on haastettu kertomaan, miten sähköiset palvelut ja nettikaupan nousu vaikuttavat kylissä asumiseen. Muutos lyö läpi koko yhteiskunnan ja se on maaseudun kannalta suuri mahdollisuus.

Jyväskylän yliopiston taloushistorian professori Ilkka Nummela on kiinnostunut monista maaseutua muovanneista historiallisista ilmiöistä. Hän tuntee niin viljakaupan, liikenteen kuin markkinoiden rakenteeseen vaikuttavat seikat.

Mitä historioitsija voi sanoa kylien tulevaisuudesta? Millaisia ovat tulevaisuuden historian voimaviivat? Mitä historiasta voi oppia?

Neljäs puheenvuoro on 4H-väelle tutun toiminnanjohtaja Sirkka Suomäen. Hän esittelee havaintoja yhdistysten varainhankinnasta. Samalla julkistetaan asiaa käsittelevä opaskirjanen, jonka on tuottanut Suomen Kylätoiminta (Syty) ry. Kylissä toimivat yhdistykset voivat nimittäin osatessaan ja halutessaan kehittää paikallista yhteisötaloutta. Muut siihen eivät pystykään! Mutta noihin tehtäviin yhdistykset tarvitsevat omaa rahaa.

Kerronpa vielä muusta viikonlopusta. Viikonloppu jatkuu kylätoimintaväen Lokaali-tapahtuman merkeissä lauantaina kolmella kyläretkellä keskisuomalaisiin kohteisiin. Sunnuntaina keskustellaan muun muassa maaseudun liikenneverkoista ja tietoverkoista, kuullaan persoonallista puhetta kylien puolesta sekä jaetaan vuoden kylä -tunnustus sekä muut vastaavat palkinnot.

Jos edellä kerrottu kuulostaa kaupallisesta tiedotteelta, pyydän tarkistamaan, mikä onkaan lukemasi lehden nimi. Tällä kertaa kirjoitin hyvästä seminaarista etukäteen – enkä jälkikäteen kuten yleensä tapahtuu. Näin pääset sinäkin paikalle tulevaisuuden ikkunaa avaamaan, Parahin Lukija.

JUHA KUISMA on kylien liiketoiminta-asiamies.

KANSAN SUUSTA

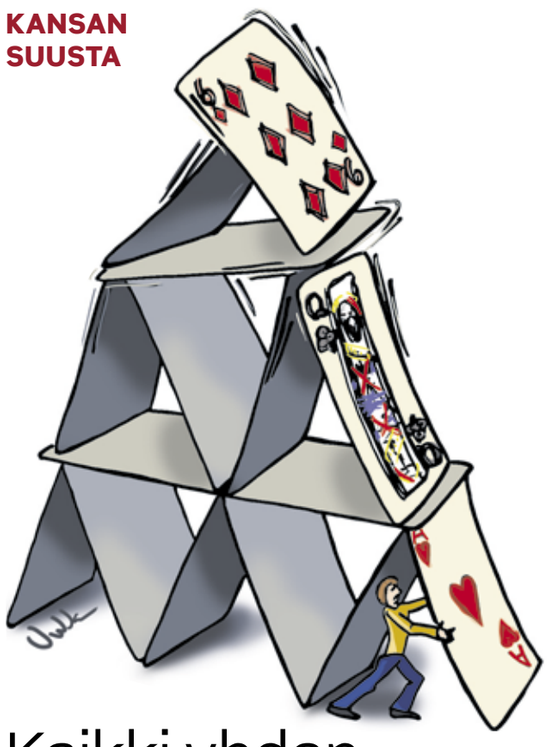

Kaikki yhden kortin varaan

Niillä korteilla on pelattava, jotka elämä sattuu antamaan. Joku saa käsiinsä valttikortit, toisella on ässä hihassa ja kolmannelta romahtaa maailmankuva kuin korttitalo.

Korttipeleillä on ollut huono maine. Kortit on helvetin portit, sanottiin siihen aikaan, kun korttipakasta maksettiin leimaveroa.

Länsimaisen korttipakan maat ovat saaneet hahmonsa keskiaikaisista aseista. Ristiin on otettu mallia miekan kahvasta, herttaan varsijousen kärjestä. Ruudun esikuvana on keihään kärki.

Padan taustalla ei ole pyöreäpohjainen pata, jonka alle pöydälle laitettiin oljista tehty panta, pataluha. Sille on antanut muodon hilpari, ase, jossa yhdistyvät keihäs ja kirves. Hilparille on yhä paikkansa paavillisissa seremonioissa.

Keskustelun pyörteissä lätkitään toisinaan kuvaannollisia kortteja. 70-luvun sisäpoliittisessa keskustelussa vedettiin hihasta Moskovan kortti, joka tarkoitti oman mielipiteen pönkittämistä väittämällä, että Neuvostoliitto on samaa mieltä.

Rasistikortin voi pelata kahdella tavalla. Voi joko väittää toista osapuolta rasistiksi tai tuomita jonkun rodun perusteella.

Natsikortilla jokin asia saatetaan huonoon valoon rinnastamalla se natsi-Saksaan. Väittelyssä natsikortin pelannutta pidetään usein hävinneenä osapuolena, joten sen varaan ei kannata argumentointiaan laskea.

TOPI LINJAMA

MUSEOVIRASTO

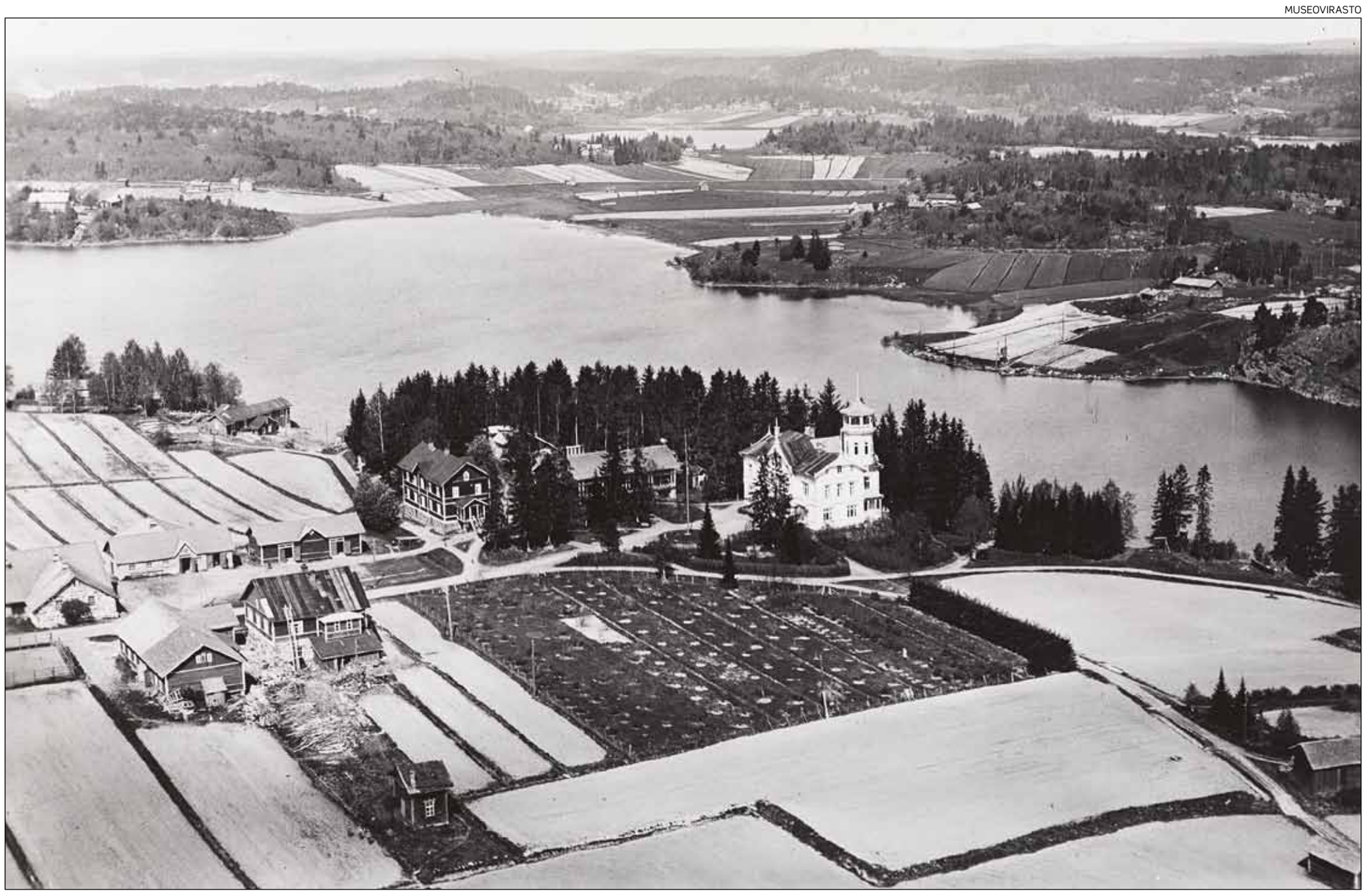

Oskar Nissinen muodosti kotinsa Laatokan rannalla ostamalla muutamassa erässä 26 eri tilaa. Kartano sai nimen Niemelä, ja karjalaiseen tapaan sitä alettiin kutsua hoviksi. Päärakennuksen torni on sortunut, mutta rakennus aiotaan entisöidä vuoteen 2018 mennessä.

Menetetty koti löytyi rajantakaisesta Karjalasta

Varakkaiden venäläisten syrjäistä lomakohdetta markkinoidaan suomalaishistoria edellä. Tiuku Räsäselle ja hänen suvulleen paikka merkitsee enemmän.

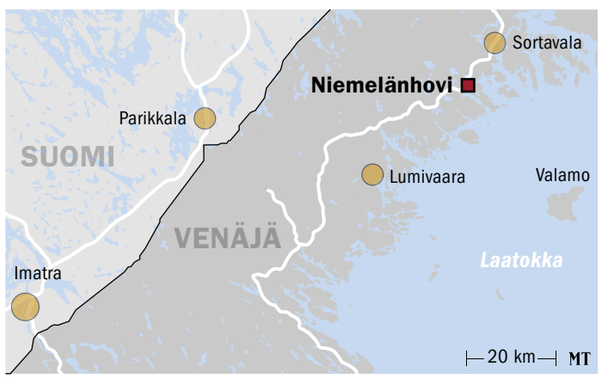

SORTAVALA (MT)
Venäjänpuoleisen Karjalan tiet ovat surkeassa kunnossa. Hiekkatie on epätasainen, ja siitä nouseva pöly on tomuttanut puiden lehdet valkoisiksi kahden metrin korkeuteen.

Helsinkiläinen **Tiuku Räsänen** matkaa kahden tyttärensä, vävynsä ja veljentyttärensä kanssa kohti venäläisten miljonäärien rakentamaa lomakeskusta.

Kohde on Laatokan rannalla, 16 kilometrin päässä Sortavalasta ja 35 kilometrin päässä Valamon luostarisaaresta.

”Tämä on kuin villiä länttä”, Räsänen sanoo.

Keskellä tyhjyyttä on kapakka, josta astuu ihmisiä ulos.

”Mistä sinnekin riittää asiakkaita?”

Viisihenkisen ryhmän suunnitelmissa ei ole lomailu. Venäläiset ovat ottaneet perheeseen yhteyttä, sillä lomakeskuksen tilukset kuuluivat sata vuotta sitten Tiukun isän isoisälle, maanviljelysneuvos **Oskar Nissiselle** ja tämän **Vera**-vaimolle. Tila tunnettiin nimellä Niemelänhovi.

”Yhteydenotto yllätti meidät. Tilan vaiheiden selvittäminen on ollut vaikeaa, kun kaikki tieto lähihistoriasta on venäjäksi.”

Vauras suurtilallinen Nissin

Oskarin oikea sukunimi oli Nissin. Merkittävän kauppiassuvun Niemelänhovi oli Sortavalan alueen suureellisin tila.

Vuonna 1892 rakennetun tilan pinta-ala oli yli 800 hehtaaria, josta peltoa oli lähes 90 hehtaaria.

Tiuku Räsäsen isä **Pentti Nissinen** syntyi vuonna 1927 ja ehti asua ainakin elämänsä ensimmäiset viisi vuotta Niemelänhovissa. Sieltä perhe muutti Viipurin maalaiskuntaan.

”Isän tarinoissa kaikki Niemelänhovissa oli upeaa. Kun hän kulki taaperona ympäri pihaa, piiat kutsuivat häntä Pentti-herraksi.”

Tiuku kertoo, että kuten lapset yleensä, hän ei jaksanut kuunnella isänsä tarinoita. Sekä Niemelänhovin että Viipurin jättäminen taakse sodan tullessa oli ollut Pentille vaikeaa.

”Tarinat olivat hienoja, mutta minusta hyvin katkeransuloisia. Ehkä niitä oli siksi vaikeaa kuunnella.”

Tilan päärakennus oli komea kaksikerroksinen puutalo, josta nousi torni. Niemelänhovissa oli myös asunnot laajalle työntekijäjoukolle, moderni kivinavetta 70 lehmälle ja talleissa 15 hevosta.

Oskar Nissin vaihtoi vuonna 1905 nimensä Nissiseksi, sillä hän oli useiden aikalaistensa tapaan fennomaani, joka korosti suomenkielistä kulttuuria.

Perheen varakkuus näkyi. Oskar esimerkiksi osti omaan käyttöönsä Sukkela-nimisen pienen höyrylaivan, jolla tilalta matkattiin Sortavalaan asioille. Kauppatoiminnan lisäksi Sukkelalla tehtiin myös hupimatkoja.

Hyväntekijä Nissinen

Yömyöhään Tiuku Räsäsen ja hänen seurueensa pikkubussi ohittaa ränsistyneet asutukset Niemelänhovin ulkopuolella ja saapuu tilan pihaan.

Räsänen pysähtyy katsomaan hämärästä paljastuvaa päärakennusta. Kylmät väreet kulkevat pitkin hänen selkäpiitään.

”Kuvittelimme, että päärakennus on poltettu aikoinaan maan tasalle ja uudet omistajat ovat rakentaneet sen tilalle jotain”, Räsänen kertoo.

Päärakennus seisoo harmaana paraatipaikalla, mutta miltei kaikki muu on kunnostettu osaksi lomakohdetta. Päärakennus aiotaan entisöidä vuoteen 2018 mennessä.

Oskar ja Vera tunnettiin ympäristönsä sivistäjinä, jotka kouluttivat palvelusväkeään ja lähistön asukkaita. Niemelänhoviin perustettiin 1890-luvun lopulla meijeri- ja karjakkokoulu.

Oskar Nissisellä oli myös huomattavia maataloudellisia luottamustoimia. Näistä merkittävin oli hänen neljännesvuosisadan kestänyt pestinsä Itä-Karjalan maanviljelysseuran ensimmäisenä esimiehenä.

”Isoisäni ja hänen veljensä olivat komeita velikultia. He muun muassa lentelivät ympäriinsä omilla lentokoneillaan”, Tiuku kertoo.

Oskar nukkui pois vuonna 1937. Hovin tähti sammui, kun kukaan lapsista ei ottanut maata itselleen. Tila myytiin toiselle suvulle.

Venäläisten aikana tilalla toimi muun muassa mielisairaala.

Niemelänhovin uusi elämä

Lomakeskuksen virallisten avajaisten aamuna Tiuku ja suvun nuoremmat jäsenet käyvät Sortavalan kaupungin hautausmaalla. Oskarin hautaa ei ole vaikea löytää. Se on suuri musta obeliski heti sisäänkäynnin vieressä.

Perhe laskee valkean kukkakimpun Oskarin haudalle. Tiukun tyttären **Tipi Räsäsen** puoliso **Kirill Jakovlev** kiertää obeliskin ja laskee kukat myös muiden Nissisten haudoille.

Nissisen 150-vuotissyntymäpäivään ajoitetut avajaiset Laatokan rannalla ovat hämmentävä tapahtuma. Joku vieraista saapuu helikopterilla, ja joku on tärkeä mies ortodoksisessa kirkossa. Navetassa voi nyt keilata.

Kukaan ei suostu lausumaan tilan nykyomistajien nimiä. Ei edes lomakeskuksen toimitusjohtaja **Valeri Kulikov**, joka väistää kysymykset sijoittajista toteamalla heidän olevan yksityishenkilöitä. Vieraiden joukossa kuitenkin kuiskitaan pietarilaisen apteekkiketjun omistajasta ja muista upporikkaista.

Nissisille omistetussa viljasiiloon rakennetussa museossa on Niemelänhovin esineistöä, valokuvia ja sukupuu.

”Tämä sukupuu on kyllä aivan päin honkia”, Tiuku toteaa.

Perheen kutsunut **Irina** ottaa heti kuvan korjaamisen asiakseen.

Avajaisissa Tiuku pitää tulkin välityksellä puheen. Hän paljastaa Oskar Nissisestä tehdyn rintakuvapatsaan veljentyttärensä **Laura Nissinin** kanssa.

”On ihanaa tietää, että tänne voi palata.”

Päärakennuksen piha on työmaa-aitojen ympäröimä, mutta sen suojissa Tiuku ja tytär **Vera** sytyttävät tupakat.

Vaikka joku olisikin nähnyt heidät, Oskarin jälkeläisiä olisi tuskin kielletty menemästä pihalle. Ei Niemelänhovissa.

MATTI RIITAKORPI

MATTI RIITAKORPI

Tiuku Räsänen poseeraasi avajaisissa isoisänsä äitiä Veraa esittäneen mallin kanssa Nissisen patsaalla.

MATTI RIITAKORPI

Niemelänhovin päärakennuksen edessä oikealta Tiuku Räsänen, tyttäret Vera ja Tipi, vävy Kirill Jakovlev ja veljentytär Laura Nissin. Rakennuksen restaurointi on kesken, ja se on aidattu vierailijoilta. Perhe kuitenkin livahti tarkistamaan talon kuntoa.

KUKA?

Oskar Nissinen – 1900-luvun alun eliittiä

Kauppaneuvos Aleksander Nissisen poika.
Maanmittari ja filosofian maisteri Helsingin yliopistosta.
Niemelän meijeri- ja karjakkokoulun johtaja.
Valittiin vuoden 1900 valtiopäiville talonpoikaissäädyn edustajana.
Toisen kerran Nissisestä tuli nuorsuomalainen valtiopäivämies vuoden 1917 valtiopäiville.
Kokoomuslainen Nissisestä tuli 1918.
Perustuslakivaliokunnan jäsen eduskuntauudistusta valmisteltaessa.
Sortavalan kunnanvaltuutettuna 1910–1920.
Maanviljelysneuvos vuonna 1920, jolloin arvonimi myönnettiin neljälle ansioituneelle viljelijälle.
Lähde: Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran biografiakeskus.

DANIEL NYBLIN/MUSEOVIRASTO

Valtiopäivämies Oskar Nissinen (1864–1937) kuvattuna vuonna 1904.